

ENERGIE
NEDERLAND

POSITION PAPER

Aanpak netschaarste vereist versterking en betere benutting van het net

In deze zienswijze presenteren de brancheorganisaties Energie-Nederland, Holland Solar en NWEA hun visie omtrent de aanpak van netschaarste. Deze zienswijze is een aanvulling op het voorstel van het Actieteam "Snel het net op" dat wij ondersteunen.

Het probleem: net voldoet niet voor transitie

- Het elektriciteitsnet is de afgelopen decennia onvoldoende uitgebouwd en daardoor niet klaar voor de toekomst waarin we én veel meer elektriciteit zullen afnemen én deze elektriciteit duurzaam gaan opwekken.
- Zon en wind zijn niet zozeer het probleem. Het zijn juist energiebronnen die vaak decentraal, dicht bij de vraag energie kunnen opwekken. Het vraagt wel om een nieuwe, ánders ingerichte infrastructuur.
- Installaties met zon en wind kunnen flink bijdragen aan het oplossen van acute netcongestie, door invoedingspieken te voorkomen. De prikkels daartoe ontbreken nu echter.
- Duurzame elektriciteit uit zon en wind is dé drager voor de verduurzaming. **Het vertraagd aansluiten betekent dat het realiseren van de klimaatdoelen uit zicht raken.**

Oplossingsrichting

Hieronder geven wij aan hoe de netproblemen naar onze mening zijn op te lossen. De overheid kan hierbij een belangrijke rol spelen. Enerzijds door netbeheerders juist aan te sturen en anderzijds door marktpartijen in staat te stellen hun bijdrage te leveren en het net te ontlasten.

1. Uitbreiding en verzwaring netcapaciteit

Allereerst moet het net snel en fors uitgebouwd worden; voor een toekomst met veel meer elektriciteitsvraag voor elektrisch vervoer, warmtepompen voor huizen, productie van groene waterstof en elektrificatie van de industrie. En voor de daaraan gekoppelde duurzame opwek. De wettelijk voorgeschreven investeringsplannen van de netbeheerders moeten daarvoor de noodzakelijke investeringen tonen; niet alleen de investeringen die volgens henzelf uitvoerbaar zijn.

- **Laat netbeheerders tonen welke benodigde investeringen zij niet op tijd denken te kunnen realiseren, waarom niet en wat ervoor nodig is om dit toch zo snel mogelijk te doen.**
- **Laat netbeheerders bij de ACM een bindend actieplan vaststellen op basis van de daadwerkelijke vraag.**
- **Handhaaf de aansluitplicht voor netbeheerders en laat toe dat de realisatie van de aansluiting soms langer duurt.**

ENERGIE
NEDERLAND

2. Betere benutting van het net

Als het net 'vol' is, betekent dat vaak dat maar enkele momenten per jaar de maximumcapaciteit daadwerkelijk gebruikt wordt; bijvoorbeeld op een zeer zon- windrijke dag in juni. Los van de noodzaak om het elektriciteitsnet fors te verzwaren, kan nu al veel beter gebruik worden gemaakt van het meestal onderbenutte net.

2a. uitwerken verzwaren tenzij en congestiemanagement

Indien de netuitbreiding niet (voldoende snel) mogelijk is dan wel zeer duur, dan dienen netbeheerders te bekijken of congestiemanagement toegepast kan worden. Dit kan gaan om het aftoppen van een piek in elektriciteitsproductie, om vraagsturing of om opslag. De netbeheerder draagt hiervan de kosten omdat zij het beste kunnen inschatten wat de beste/meest efficiënte oplossing is. Hierdoor blijven de maatschappelijke kosten het laagst. Netbeheerders zijn al verplicht om congestiemanagement toe te passen o.b.v. bestaande regelgeving, maar doen dit nog zeer beperkt. Naar onze overtuiging wordt te snel verwezen naar dat het *'net is vol en geen congestiemanagement mogelijk'* is.

Borg dat de Energiewet een bepaling opneemt dat netbeheerders *'verzwaren tenzij'/congestiemanagement* toepassen alvorens *'nee'* te verkopen.

2b. Verruim de mogelijkheden van cablepooling

Cablepooling is het mogelijk maken dat bijvoorbeeld een windpark, een zonnepark of een batterijsysteem dezelfde kabel gebruiken, op één aansluiting naar het net. Dit is gunstig voor netcapaciteit omdat productie uit deze verschillende technieken complementair is.

Het huidige juridische kader laat cablepooling niet toe als twee objecten behoren bij verschillende juridische entiteiten. Deze barrière moet weggenomen worden.

2c. Maak nettarieven stimulerend voor betere benutting.

Met bijvoorbeeld batterijopslag kunnen pieken in zon- of windstroom opgeslagen worden en zo het net ontlasten. Ook de industrie kan vaak met gemak deze pieken lokaal absorberen. De huidige nettarieven bestraffen echter het afnemen van productiepieken af, door na een eenmalige piekafname het tarief voor de rest van het jaar heel hoog te stellen.

De nettarieven dienen aangepast te worden. Daarbij kan gekeken worden naar:

- Afname van lokale pieken in de productie juist aan te moedigen (dus aanpassen kWmax / kWcontract);
- Met het afschaffen van de korting die grootgebruikers krijgen voor gelijkmatig afnameprofiel;
- Door een verlaagd transporttarief in te voeren voor batterijen, net als bij de ons omringende landen.

TOELICHTING

Sterker elektriciteitsnet is essentieel voor energietransitie

Het elektriciteitsnet heeft te maken met schaarste aan capaciteit. In grote delen van het land worden geen duurzame opwekprojecten meer aangesloten en in sommige delen is zelfs uitbreiding van vraag naar elektriciteit niet mogelijk.

De concept Investeringsplannen 2022-2031 van de netbeheerders laten zien dat de netcapaciteit en uitbreiding daarvan onvoldoende is om de doelstelling uit het Klimaatakkoord van 49% reductie van CO₂ uitstoot in 2030 te halen, laat staan de meer ambitieuze Europese doelstellingen van 55% CO₂ reductie in 2030 en zoals gevolgd in het Regeerakkoord met beleid dat kan leiden tot 60% reductie.

Het is duidelijk dat schaarste aan netcapaciteit één van de grootste uitdagingen voor het slagen van de energietransitie is. Om deze uitdaging aan te pakken moet ingezet worden op (1) versterking van het net en (2) een betere benutting van de beschikbare netcapaciteit.

1a. Versterking van het net: *betere investeringsplannen die totale transportbehoefte laten zien*

Voor versterking van het elektriciteitsnet is het nodig dat netten worden uitgebreid, bestaande netten worden verzwakt en oude componenten worden vervangen. De Investeringsplannen vormen de basis voor de verdere besluitvorming.

Conform [artikel 21](#) van de Elektriciteitswet 1998 stelt een netbeheerder “periodiek een investeringsplan op waarin alle noodzakelijke uitbreidingsinvesteringen en vervangingsinvesteringen worden beschreven en onderbouwd”. In de investeringsplannen moeten de netbeheerders dus alle noodzakelijke investeringen tonen en niet alleen de investeringen die volgens henzelf uitvoerbaar zijn. Uiteraard is het zinloos als investeringsplannen worden gemaakt voor projecten als bij voorbaat al duidelijk is dat die projecten niet gerealiseerd kunnen worden. Als de netbeheerders van mening zijn dat zij onvoldoende middelen hebben om de noodzakelijke capaciteitsuitbreidingen te realiseren, dan dienen zij uit te leggen welke investeringen zij niet op tijd zouden kunnen realiseren, waarom niet en wat ervoor nodig is om dit wel te kunnen doen.

Op deze manier moet ook voor marktpartijen transparant worden hoe groot het gat is, en de komende jaren zal zijn, tussen de noodzakelijke transportcapaciteit (die nodig is om vastgestelde klimaatdoelen te halen) en de beschikbare transportcapaciteit.

Nieuwe wetgeving die inspeelt op het tekort aan transportcapaciteit, mag niet ten koste gaan van de rechtszekerheid voor aangeslotenen. Het voorliggende wetsvoorstel Energiewet zal de netbeheerders helaas nog steeds toestaan om een aanbod tot aansluiten uit te stellen tot er voldoende capaciteit is. Er is inderdaad een inhaalslag nodig om de netten te verzwakken en om

de organisaties van de netbeheerders daarvoor adequaat uit te rusten. Maar zonder aanbodverplichting kunnen aangeslotenen op geen enkele wijze verhaal halen bij de netbeheerder. Het voorstel is dus om de netbeheerder wel te verplichten tot het doen van een aanbod tot aansluiten, maar om toe te staan dat de realisatie van de aansluiting uitgesteld wordt tot het net verzwaard is.

1b. Versterking van het net: *daadkrachtig toezicht en bindend actieplan*

ACM en, voor TenneT, de minister van EZK hebben de taak de Investeringsplannen te toetsen. Als duidelijk is dat de netbeheerders niet in staat zijn om de noodzakelijke investeringen uit te voeren, dient een bindend actieplan te worden vastgesteld. Dit plan dient gebaseerd te zijn op een analyse naar de oorzaken voor de achterstanden die eerder zijn opgelopen. Het plan dient zowel maatregelen te bevatten die binnen als buiten de directe invloedssfeer van de netbeheerders liggen. Bij de tweede categorie kan worden gedacht aan het versnellen van procedures voor de bouw van netten en het bevorderen dat meer, met name technische, vakmensen worden opgeleid. Ook moet gedacht worden aan het invoeren van financiële prikkels in de regulering van netbeheerders, waarbij pro-actief investeren en snel aansluiten beloond worden. Gezien de omvang van de uitdagingen en het belang voor het slagen van de energietransitie moeten ook ingrijpende maatregelen worden overwogen, zoals intensievere samenwerking tussen netbeheerders, fusies, versterking eigen vermogen, aanpassing verhouding vreemd vs. eigen vermogen en gedeeltelijke privatisering. Een concreet voorbeeld is accepteren dat sommige werknemers of lokale partners/onderaannemers in het Engels in plaats van het Nederlands communiceren, zodat direct een grotere pool aan geschikt personeel kan worden aangeboord.

Betere benutting van het net: *inleiding*

Hoewel versterking van het net prioriteit moet hebben, zal er de komende jaren een gebrek aan transportcapaciteit zijn. Slimmer gebruik van het net is dus noodzakelijk en dat kan al binnen de bestaande wet- regelgeving. Slimmer wil zeggen:

- bestaande netgebruikers passen hun invoeding/afname aan zodat het net bedrijfszeker bedreven kan worden, en
- nieuwe netgebruikers houden in hun locatiekeuze en soort aansluiting rekening met de beschikbare netcapaciteit zodat minder netverzwaring nodig is.

Deze sturing kan op verschillende manieren: door toepassen van congestiemanagement en de “verzwaren tenzij systematiek” en via de nettarieven. Ten slotte zijn er nog andere oplossingen die kunnen bijdragen zoals *cable pooling* (delen van een aansluiting) of het gebruik van de storingsreserve (‘vluchtstrook’).

2a. Betere benutting van het net: *versnelde uitrol congestiemanagement*

Congestiemanagement betekent dat de (geplande) productie of consumptie op een aansluiting wordt aangepast op instructie van de netbeheerder om een bedrijfszeker beheer van het net te waarborgen. Congestiemanagement kent varianten:

ENERGIE
NEDERLAND

- Met vergoeding voor de netgebruiker.
  - o Marktgebaseerd: netgebruikers geven aan voor welke prijs zij hun invoeding of afname willen aanpassen, of
  - o Niet-marktgebaseerd. Niet-marktgebaseerd moet worden toegepast als marktgebaseerd onvoldoende resultaat oplevert.
- Zonder vergoeding: is alleen mogelijk bij een *non-firm* aansluitovereenkomst (een aansluiting tegen gereduceerd tarief waarbij voldoende netcapaciteit niet altijd gegarandeerd is).

Congestie management is de hoeksteen voor de aanpak van netschaarste. Er wordt gewerkt aan een wijziging van de Netcode. Daarmee wordt duidelijk in hoeverre netbeheerders verplicht zijn om nieuwe aansluitverzoeken (of verzoeken tot verhoging van de transportcapaciteit van bestaande aansluitingen) te faciliteren, ook als dat leidt tot meer congestie.

Netbeheerders zijn echter al verplicht om congestie management toe te passen o.b.v. bestaande regelgeving (Nederlandse Netcode en EU Verordening 2019/943). Toch passen regionale netbeheerders congestie management in de praktijk nog zeer beperkt toe. Het is van belang om vooruitlopend op de codewijziging op pragmatische wijze verder te werken aan de uitrol van congestie management. Een goed voorbeeld van zo'n pragmatische aanpak is de [mededeling](#) van TenneT om, anticiperend op de aanstaande codewijziging, de congestie onderzoeken anders te gaan inrichten.

Netbeheerders moeten dus in samenwerking met alle relevante stakeholders werken aan een versnelde uitrol en toepassing van congestie management. Daarbij kan worden gedacht aan de volgende acties:

- Bilaterale afspraken. Als het net op de grens van zijn capaciteit zit, is het vaak mogelijk om een nieuw productiemiddel toch aan te sluiten als met dat productiemiddel afspraken gemaakt worden over congestie management. Het is dan niet per se nodig dat andere netgebruikers aan congestie management meedoen.
- Opheldering verwerking kosten congestie management in tarieven. Sommige netbeheerders hebben aangegeven dat zij onvoldoende in staat zouden zijn om de kosten die zij maken bij het uitvoeren van congestie management via de tarieven terug te verdienen. Het gaat daarbij ook om de effecten van de maatstafregulering, die sommige netbeheerders zou kunnen benadelen t.o.v. andere die in mindere mate met congesties te maken hebben. Als eerste is een gezamenlijke probleemanalyse door netbeheerders, ACM en marktpartijen nodig.
- Uitwerking interface netbeheerders netgebruikers. Met name voor de variant van niet-marktgebaseerde redispatch moet gewerkt worden aan een interface. In het

bijzonder kan daarbij gekeken naar de ervaring in Duitsland met de implementatie van “Redispatch 2.0”¹.

- Vergoeding bij marktrestricties. Het volgt dat ook als een netbeheerder een netgebruiker opdraagt om niet meer af te wijken van zijn prognose en als die netgebruiker toch in de - voor de netbeheerder ongunstige richting - wil afwijken, dat dan de netgebruiker moet worden vergoed.

2b. Beter benutting van het net: uitwerken verzwaren tenzij

Het idee van verzwaren tenzij is dat als netuitbreiding niet (voldoende snel) mogelijk is of zeer duur is, bekeken wordt of flexibele capaciteit bij netgebruikers gecontracteerd kan worden, als (tijdelijk) alternatief voor netverzwaring. Deze contractering van flexibele capaciteit zou het met name mogelijk moeten maken dat netgebruikers investeren in nieuwe assets of dat zij de aanstuurbaarheid van bestaande assets verhogen. Daarvoor zijn contracten met een langere looptijd nodig. Het contract is het resultaat van een open tender. De voordelen zijn:

- Netbeheerder kan verzwaren-tenzij inzetten in die delen van het net waar het zinvol is.
- De tender betekent dat marktpartijen in concurrentie aanbieden en de goedkoopste optie aanbieden. Het aanbod kan gebruik maken van bestaande en nieuwe assets en zowel productie, vraagrespons en opslag omvatten.
- De marktpartij kan de assets nog steeds op de markt inzetten, binnen de grenzen zoals overeengekomen met de netbeheerder.
- De netbeheerder draagt in eerste instantie de kosten. Dit is noodzakelijk omdat de netbeheerder dan een interne afweging kan maken tussen een investering in het net, of het contracteren van flexibele capaciteit. Zo wordt de netbeheerder geprikkeld om de meest efficiënte keuze te maken om lokale netschaarste op te lossen.

In mei 2018 heeft de Overlegtafel Energie (OTE) het [rapport](#) “Afwegingskader verzwaren tenzij” opgeleverd. Sindsdien is er weinig voortgang geboekt:

- EZK heeft in het conceptwetsvoorstel Energiewet een bepaling opgenomen dat netbeheerders verzwaren tenzij moeten meenemen in beslissingen. De Energiewet zal naar verwachting pas in 2024 in werking treden.
- Enkele netbeheerders hebben pilots met verzwaren tenzij opgezet, waarvan de resultaten nog niet zijn gepubliceerd. Hierdoor is het onduidelijk wat de resultaten zijn.
- De OTE heeft aan Netbeheer Nederland verzocht om een codevoorstel te initiëren voor het voorgestelde afwegingskader. Dit status van dit proces is onbekend.

---

¹ In Duitsland zijn de regelingen voor congestiemanagement aangepast. Per 1 oktober 2021 moeten productiemiddelen vanaf 100 kW aan congestiemanagement deelnemen. Om deze regelingen te implementeren heeft de sector (via de branchevereniging BDEW) een oplossing uitgewerkt voor o.a. de benodigde gegevensuitwisseling en verrekening.

Om uitvoering te geven aan het rapport dienen de netbeheerders in samenwerking met alle relevante stakeholders te werken aan uitwerking en implementatie van verzoeken tenzij. Daarbij kan worden gedacht aan de volgende acties:

- Netbeheerders publiceren resultaten van reeds gevoerde pilots
- Analyse van resultaten van pilots door netbeheerders, ACM en marktpartijen.
- Opzetten grootschalige pilot
- Expertsessies door netbeheerders en marktpartijen over inhoud eventueel noodzakelijke wijziging Netcode.

2c. Optimaliseer en verruim de mogelijkheden van cablepooling

Cablepooling biedt de mogelijkheid om meerdere duurzame opwekkers op één aansluiting met elkaar te combineren. Dit is gunstig voor netcapaciteit omdat productie uit zon en uit wind sterk complementair is.

Het huidige juridische kader laat cablepooling niet toe als twee objecten behoren bij verschillende juridische entiteiten. Deze barrière moet weggenomen worden.

Het gaat daarbij niet alleen om combinaties van verschillende opwektechnieken maar ook om het toepassen van conversie of batterijopslag in combinatie met duurzame productie. Of het combineren van productie met verbruik. Dit is vooral interessant bij afnemers waarbij veel van de opgewekte stroom zelf wordt gebruikt.

2d. Beter benutting van het net: studie naar aanpassing nettarieven

Via het aansluittarief en het transporttarief kunnen bestaande en nieuwe netgebruikers geprikkeld worden om hun gedrag aan te passen, met het idee om het net te ontlasten. Toch zijn de mogelijkheden om te sturen beperkt omdat nettarieven in eerste instantie bedoeld zijn om netkosten te alloceren. Het effect van de sturing via nettarieven zal ook altijd onzeker zijn omdat niet zeker is dat netgebruikers hun gedrag zullen aanpassen. Dus ook met perfecte tarieven zullen congesties optreden. Toch is studie naar aanpassing van aansluit- en nettarieven belangrijk. Bijvoorbeeld kan worden gekeken naar het verlagen of afschaffen van het transporttarief voor opslag en conversie. Ook kan beter rekening gehouden worden met gelijktijdigheid. De belangrijkste componenten van het transporttarief zijn de gecontracteerde capaciteit en de afgenomen piekcapaciteit. Beide componenten worden per aangeslotene individueel toegepast. Er wordt dus geen rekening gehouden met het geaggregeerde gebruik van het net. Als een partij veel afneemt op momenten dat er voldoende netcapaciteit is, zou dat niet direct tot een hoger transporttarief hoeven te leiden. Ten slotte moet de Volume Correctie Factor worden afgeschaft. Dat is een korting op het transporttarief voor grootverbruikers die een vlak afnameprofiel hebben. Dit is niet alleen ongunstig voor het gebruik van het net, maar het heeft ook een negatieve impact op de verduurzaming van de elektriciteitssector.

ENERGIE
NEDERLAND

BIJLAGE: Rondetafelgesprek elektriciteitsnet 3 februari 2022

De Tweede Kamer organiseert op 3 februari een Rondetafelgesprek, waarvoor de volgende vragen zijn gesteld:

- Wat is nodig om te voorkomen dat het elektriciteitsnet dichtslibt en om daarnaast alle ontwikkelingen die bijdragen aan de energietransitie mogelijk te maken?
  - o Wat is de huidige stand van zaken rondom het elektriciteitsnet
  - o Wat is er nodig om de huidige en toekomstige problemen tijdig op te lossen, specifiek ingaand op; benodigde wet- en regelgeving, infrastructuur, investeringen, andere oplossingen (bv. opslag)
  - o Welke keuzes in de ontwikkeling van de energiemix kunnen helpen om de druk op het net te verlichten
  - o Hoe kan de aanleg van netverzwaring / netaanleg fors versneld worden?

Hieronder wordt de reactie op deze vragen vanuit ons perspectief gegeven.

“Wat is de huidige stand van zaken rondom het elektriciteitsnet?”

De wachtrij voor aansluiting op het elektriciteitsnet is alarmerend. Netbeheerders hebben wettelijke taak om aan de behoefte aan transportcapaciteit te voldoen. Maar veel duurzame productie wordt nu niet aangesloten; dat raakt grote projecten, maar ook kleine projecten zoals bijvoorbeeld zonnepanelen voor een sportvereniging. Ook toename van consumptie wordt soms niet gefaciliteerd; dat betekent dat bedrijven niet kunnen uitbreiden, dat de elektrificatie van de industrie achter blijft, of dat nieuwe woonwijken niet op tijd aangesloten kunnen worden. Dat de toename van consumptie niet kan worden gefaciliteerd is zeer zorgwekkend gegeven het feit dat de elektriciteitsvraag de laatste 10 jaar nauwelijks is gestegen. Nog zorgwekkender is dat de dit najaar gepubliceerde investeringsplannen van de netbeheerders niet toereikend zijn om de doelstellingen van het Klimaatakkoord te halen, laat staan de meer ambitieuze doelstellingen van het coalitieakkoord 2021-2025.

Het ontbreekt daarnaast aan een analyse die laat zien hoe de achterstand is ontstaan. Vaak wordt verwezen naar snelle groei van zonneparken en het gegeven dat netverzwaring langer duurt dan de ontwikkeling van zonneparken of nieuwe vraag. Dat is echter geen oorzaak maar een gegeven. Netbeheerders zijn volgens de wet verplicht proactief te investeren op basis van relevante scenario's. Soms wordt betoogd dat netbeheerders pas kunnen investeren als er concrete aanvragen liggen die dan met *first-come-first-serve* moeten worden behandeld. Dat geldt echter alleen voor het realiseren van aansluitingen, niet voor algemene netverzwaringen. Ook wordt soms betoogd dat de reguleringsmethodiek die ACM hanteert, proactief investeren onmogelijk zou maken, maar ook dat is incorrect.

“Wat is er nodig om de huidige en toekomstige problemen tijdig op te lossen, specifiek ingaand op; benodigde wet- en regelgeving, infrastructuur, investeringen, andere oplossingen (bv. opslag)?”

De huidige Elektriciteitswet 1998 vereist dat netbeheerders investeringsplannen opstellen waarin alle noodzakelijke uitbreidingsinvesteringen en vervangingsinvesteringen worden beschreven en onderbouwd. ACM en EZK dienen deze investeringsplannen te toetsen. De laatste concept investeringsplannen zijn echter onvoldoende. De plannen laten alleen investeringen zijn die de netbeheerders zelf haalbaar achten. Er wordt dus niet getoond welke investeringen noodzakelijk zijn om de klimaatdoelen te halen. Het is essentieel dat de investeringsplannen duidelijk maken hoe groot het gat is tussen noodzakelijke en (toekomstig) beschikbare transportcapaciteit. Vervolgens moeten ACM en EZK een bindend actieplan ontwikkelen die ertoe moet leiden dat netbeheerders wel voldoende mogelijkheden en middelen hebben om noodzakelijke investeringen te doen.

In de tussentijd moet congestiemanagement vaker en eerder worden toegepast. Essentieel is dat netbeheerders geen nieuwe aansluitingen meer weigeren als dat leidt tot congesties, maar pas als de hoeveelheid extra congestiemanagement die nodig wordt leidt tot te hoge kosten. Het voorliggend concept codewijzigingsbesluit is daarvoor niet per se noodzakelijk. Netbeheerders kunnen nu al bilaterale afspraken maken voor congestiemanagement met nieuw aan te sluiten productiemiddelen om aansluiting mogelijk te maken. Netbeheerders en ACM zouden kunnen leren van ervaringen in Duitsland, waar niet-marktgebaseerde redispatch voor alle productie met aansluitingen vanaf 100 kW verplicht is.

Ten slotte moet de verzwaren tenzij systematiek verder worden uitgewerkt. Het idee van verzwaren tenzij is dat als netuitbreiding niet (voldoende snel) mogelijk is of zeer duur is, bekeken wordt of flexibele capaciteit bij netgebruikers gecontracteerd kan worden, als (tijdelijk) alternatief voor netverzwaring. Een “verzwaren tenzij” tender kan er bijvoorbeeld toe leiden dat netgebruikers investeren in opslag ter ondersteuning van het net.

Generieke subsidies voor opslag (of andere vormen van flexibele capaciteit) ten behoeve van netondersteuning zijn niet nodig en inefficiënt. Wel zijn gerichte, locatie-specifieke subsidies denkbaar, als een tijdelijk middel om andere, slimmere aansluitingen te realiseren die het net minder belasten.

Evenmin is het nodig om toe te staan dat netbeheerders zelf in opslag investeren. Daarvoor is het concept verzwaren-tenzij een beter alternatief, immers:

- Het middel wordt alleen ingezet in die delen van het net waar netuitbreiding niet mogelijk of te duur is. Dit voorkomt dat we opslag of flexibiliteit gaan stimuleren in delen van het net waar dat helemaal niet nodig is, zo houden we de transitie betaalbaar.
- Marktpartijen kunnen in concurrentie aanbieden en de markt bepaald dus of de dienst geleverd wordt met bestaande of nieuwe assets en met productie, opslag en/of vraagrespons. Zo wordt er niet onnodig in nieuwe installaties geïnvesteerd,

waardoor schaarse materialen en menskracht beschikbaar blijft voor de wel noodzakelijke investeringen.

- De kosten blijven in eerste instantie bij degene die de probleemeigenaar is, te weten de netbeheerder. Dit is belangrijk om kosten-efficiënt gedrag van de netbeheerder te stimuleren.
- Als verzwaren tenzij leidt tot investeringen in bijvoorbeeld opslag, dan kan die opslag nog steeds op de markt worden ingezet, binnen de randvoorwaarden zoals overeengekomen voor ondersteuning van het net. Zo wordt voorkomen dat er een batterij wordt neergezet om het net te ontlasten, en op een andere plek een batterij om een productie en vraag beter aan elkaar te koppelen.

“Welke keuzes in de ontwikkeling van de energiemix kunnen helpen om de druk op het net te verlichten?”

De huidige marktordening is gebaseerd op het concept dat de energiemix wordt bepaald door de markt en dat het net de markt faciliteert. Het idee is dat de risico's die bij die keuzes gepaard gaan, worden gedragen door de investeerder en niet worden gesocialiseerd. Het principe dat het net de markt volgt, blijft waardevol en noodzakelijk, zeker als wordt aangenomen dat subsidie op duurzame elektriciteitsproductie zal verdwijnen. Via aanpassing van aansluit- en transporttarieven kan – weliswaar beperkt - gestuurd worden. Het gaat daarbij minder om technologiekeuzes, maar vooral om locatiekeuzes. Zolang als subsidie voor duurzame productie nodig is, is het wel verstandig om de impact van bepaalde technologieën op de kosten van netuitbreiding en het energiesysteem als geheel mee te beschouwen.

“Hoe kan de aanleg van netverzwaring / netaanleg fors versneld worden?”

Versnelling van procedures en betere afstemming tussen (lokale) overheden en netbeheerders is uiteraard wenselijk. De benodigde vergunningsprocedures nemen immers verscheidene jaren in beslag. Tegelijkertijd zit de zwakste schakel waarschijnlijk bij de beperkte middelen (financieel en/of menskracht) bij de netbeheerders. Daarom is het opstellen van een bindend actieplan bij onvoldoende investeringsplannen essentieel. Gezien de omvang van de uitdagingen moeten daarbij ook ingrijpende maatregelen worden overwogen, zoals intensievere samenwerking tussen netbeheerders, fusies, versterking eigen vermogen en gedeeltelijke privatisering.